

Zaštita prirode

Oblast 1: Planiranje i unapređenje zaštite prirode; programi i izveštaj o zaštiti prirode

U skladu sa Zakonom o zaštiti prirode ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010, 91/2010, 14/2016 i 95/2018) JLS donose programe zaštite prirode za period od deset godina i pripremaju izveštaje o stanju prirode na svom području.

Zakon o zaštiti prirode (ZZP) ističe načelo saradnje prema kome su državni organi, organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave, organizacije i institucije, kao i druga pravna i fizička lica, pri vršenju svojih poslova i zadataka dužni da postupaju u skladu sa načelima, ciljevima, merama i uslovima zaštite i trajnog očuvanja prirode i da pri tome ostvaruju međusobnu i međunarodnu saradnju. Učešće javnosti u sprovođenju mera i aktivnosti u oblasti zaštite prirode logično proizilazi iz ovog načela.

U skladu sa ZZP upravljač zaštićenog područja ima obavezu da izradi i dobije saglasnost organa nadležnog za zaštitu životne sredine na plan zaštićenog područja (na period od 10 godina), godišnji program upravljanja zaštićenim područjem i da dostavi izveštaj o sprovođenju godišnjeg programa.

Prema Prostornom planu Republike Srbije predviđeno je da do 2015. godine bude zaštićeno oko 10% površine Srbije, a da do 2021. godine 12% teritorije Srbije bude pod nekim vidom zaštite. Trenutno je 7,66% teritorije pod zaštitom. JLS je nadležna za proglašenje zaštićenih područja III kategorije na svojoj teritoriji. JLS strategijom održivog razvoja, lokalnim ekološkim akcionim planom, programom zaštite prirode (ili nekim drugim strateškim/planskim dokumentom) može utvrditi ciljeve povećanja teritorije pod zaštitom.

Indikator 1.1.

Jedinica lokalne samouprave (u daljem tekstu „JLS“) ima važeći program zaštite prirode koji je usvojen za period od 10 godina.

Način prikazivanja i vrednovanja indikatora

Neprihvatljivo 1.1. u posmatranoj JLS nikada nije usvojen program zaštite prirode

Ispod zakonskog minimuma 1.1. JLS je usvojila bar jedan program zaštite prirode u periodu 2009-2020; važeći programa ističe 2020. a nije započeta izrada novog programa

U skladu sa zakonom 1.1. JLS ima važeći program zaštite prirode (program je važeći u trenutku sprovođenja analize i ne ističe 2020. godine)

Iznad standarda 1.1. U periodu 2009-2020. JLS je kontinuirano usvajala programe zaštite prirode (usvojen je program za period do 2019/2020. i usvojen je novi program koji važi od 2020. godine ili je započet postupak izrade programa) i program je objavljen i javno dostupan na veb sajtu JLS.

Indikator 1.2.

JLS izrađuje izveštaje o stanju prirode na svom području¹

Neprihvatljivo 1.2. JLS ne izrađuje i ne dostavlja nadležnom ministarstvu izveštaje o stanju prirode na svom području (niti jednom u periodu od 2010-2020)

Ispod zakonskog minimuma 1.2. JLS je izradila jedan izveštaj o stanju prirode u periodu 2010 – 2020. i dostavila izveštaj nadležnom ministarstvu

U skladu sa zakonom 1.2. JLS izrađuje izveštaje o stanju prirode (najmanje za period od 5 godina) i dostavlja izveštaje nadležnom ministarstvu

¹ U skladu sa zakonom se smatra i postupak izveštavanja o stanju prirode kroz izveštaj o stanju životne sredine na teritoriji JLS

<p>Iznad standarda 1.2. JLS redovno izrađuje izveštaje o stanju prirode i dostavlja izveštaje nadležnom ministarstvu; izveštaji su dostavljeni u roku i dostupni na veb sajtu JLS</p>
<p style="text-align: center;">Indikator 1.3.</p> <p>U posmatranoj JLS upravljači zaštićenog područja III kategorije usvojili su planove upravljanja zaštićenim područjem koji obavezno sadrže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - saglasnost nadležnog organa za zaštitu životne sredine JLS; - uslove nadležnog zavoda za zaštitu prirode i mišljenje zavoda o ispunjenosti uslova zaštite prirode; - saglasnost nadležnog ministarstva ili organa autonomne pokrajine ako zaštićeno područje obuhvata zemljište i druge nepokretnosti u svojini Republike Srbije, odnosno autonomne pokrajine i dobra od opšteg interesa.
<p>Neprihvatljivo 1.3. planovi upravljanja zaštićenim područjem ne postoje ili ne sadrže potrebne saglasnosti, uslove i mišljenja organa i organizacija Ispod zakonskog minimuma 1.3. planovi su usvojeni sa zakašnjenjem do više od 1 godine U skladu sa zakonom 1.3. planovi su usvojeni u zakonskom roku, sadrže saglasnost, uslove i mišljenja organa i organizacija Iznad standarda 1.3. U posmatranoj JLS svi planovi su usvojeni u skladu sa zakonom, javno su dostupni i objavljeni na zvaničnom veb sajtu</p>
<p style="text-align: center;">Indikator 1.4.</p> <p>Planovi iz indikatora 1.3. se ostvaruju godišnjim programima upravljanja koji imaju saglasnost nadležnog organa JLS i dostavljeni su nadležnom organu do 15. novembra tekuće godine za narednu godinu. Upravljač zaštićenog područja dostavio je izveštaj o ostvarivanju godišnjeg programa za prethodnu godinu do 15. decembra tekuće godine.</p>
<p>Neprihvatljivo 1.4. Za planove upravljanja zaštićenim područjem nisu izrađeni godišnji programi i nadležni inspekcijski organi ne sprovode nadzor Ispod zakonskog minimuma 1.4. postoje godišnji programi ali nisu izrađeni blagovremeno i inspekcijski nadzor se ne sprovodi nad svim upravljačima; nisu dostavljeni svi izveštaji o ostvarivanju godišnjeg programa U skladu sa zakonom 1.4. godišnji programi su izrađeni blagovremeno i inspekcijski nadzor se sprovodi nad svim upravljačima; izveštaja o ostvarivanju godišnjeg programa se dostavljaju na vreme ili sa malim zakašnjenjem (ne duže od 3 meseca) Iznad standarda 1.4. godišnji programi su izrađeni blagovremeno i inspekcijski nadzor se sprovodi nad svim upravljačima; svi izveštaji o ostvarivanju godišnjeg programa su dostavljeni blagovremeno; godišnji programi i izveštaji su javno dostupni na veb sajtu JLS ili upravljača zaštićenog područja</p>
<p style="text-align: center;">Indikator 1.5.</p> <p>% povećanja površine zaštićenih područja u JLS (ZP III kategorije u nadležnosti JLS) u odnosu na ciljeve utvrđene strateškim i planskim dokumentima JLS.</p>
<p>Neprihvatljivo 1.5. JLS uopšte nije predvidela proširenje zaštićenih područja; ostvarenost ciljeva je manja od 50% Ispod zakonskog minimuma 1.5. ostvareno je 50 – 80% zadatah ciljeva U skladu sa zakonom 1.5. ostvarenost cilja je 80 - 100% u predviđenim rokovima Iznad standarda 1.5. % povećanja zaštićenih područja je veći od zadatah ciljeva</p>
<p>Oblast 1. Način prikupljanja podataka</p> <p>Podaci se prikupljaju kroz razgovor sa nadležnim organom JLS, inspekcijom i upravljačima zaštićenih područja. Potrebno je proveriti tačnost informacija prikupljenih kroz razgovore i prikupiti dokumentaciju. Informacije se prikupljaju i pretragom zvaničnog veb sajta opštine, veb sajta upravljača ili Zavoda za</p>

zaštitu prirode. Ukoliko nije moguće na drugi način doći do podataka prikupljanje informacija i provera podataka se vrši putem zahteva za pristup informacijama od javnog značaja organu nadležnom za zaštitu životne sredine JLS, nadležnom ministarstvu i/ili Zavodu za zaštitu prirode.

Oblast 2: Planski dokumenti i izgradnja - prostorni i urbanistički planovi; lokacijski uslovi i građevinske dozvole

Planiranje, uređenje i korišćenje prostora, prirodnih resursa, zaštićenih područja i ekološke mreže sprovodi se na osnovu prostornih i urbanističkih planova, planske i projektne dokumentacije, osnova i programa upravljanja i korišćenja prirodnih resursa i dobara u rudarstvu, energetici, saobraćaju, vodoprivredi, poljoprivredi, šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, turizmu i drugim delatnostima od uticaja na prirodu, u skladu sa merama i uslovima zaštite prirode.

Zakon o planiranju i izgradnji (ZPI) uređuje postupak izrade prostornih i urbanističkih planova. Za zaštitu prirode na nivou JLS značajan je prostorni plan JLS (uređuje namenu i korišćenje prostora i postavlja okvir za odobravanje izgradnje u zaštićenim područjima), plan detaljne regulacije (detaljno utvrđuje pravila građenja), urbanistički projekat (izrađuje se za posebne projekte ukoliko se to zahteva planom višeg reda). ZPI, pored Zakona o strateškoj proceni uticaja (koji je u ovom slučaju poseban zakon) utvrđuje obavezu izrade strateške procene na životnu sredinu za prostorne planove JLS.

Uslovi zavoda za zaštitu prirode obavezan su element lokacijskih uslova i važe dve godine od dana izdavanja. Ukoliko investitor ne započne izgradnju u roku od dve godine dužan je da probavi nove uslove nadležnog zavoda za zaštitu prirode. Građevinska dozvola je nezakonita ukoliko ne sadrži uslove zaštite prirode (u slučaju kada se koriste prirodni resursi ili se projekat izvodi u okviru zaštićenog područja ili neposrednoj blizini), ili su uslovi istekli pre početka izgradnje (potvrda prijave radova smatra se početkom izgradnje).

Organ JLS nadležan za izdavanje građevinskih dozvola dužan je da, po službenoj dužnosti pribavi uslove zaštite prirode, ukoliko to investitor sam nije učinio. Lokacijski uslovi su javna isprava i dostupni su javnosti. Organ nadležan za izdavanje građevinskih dozvola dužan je da, na osnovu pribavljenog mišljenja organa nadležnog za zaštitu životne sredine u lokacijskim uslovima utvrdi obavezu izrade studije o proceni uticaja. Mišljenje organa nadležnog za zaštitu životne sredine o potrebi procene uticaja sastavni je deo lokacijskih uslova.

Prostorni plan JLS, kao i urbanistički planovi, moraju biti usklađeni sa planovima višeg reda na regionalnom i republičkom nivou, planovima upravljanja zaštićenim područjima i planovima područja posebne namene.

Indikator 2.1.

U postupku izrade prostornih i urbanističkih planova² (od uticaja na prirodu) nadležni organ JLS je pribavio:

- uslove nadležnog zavoda za zaštitu prirode;
- mišljenje zavoda o ispunjenosti uslova zaštite prirode

Neprihvatljivo 2.1. nadležni organ JLS nije pribavio uslove nadležnog zavoda za zaštitu prirode i mišljenje zavoda o ispunjenosti uslova zaštite prirode za prostorni plan JLS i planove detaljne regulacije/urbanističke projekte (od uticaja na prirodu); prostorni plan, planovi detaljne regulacije i/ili urbanistički projekti nisu usklađeni sa planovima područja posebne namene i/ili planom upravljanja zaštićenim područjima; ograničenja propisana aktom o zaštiti nisu preneti u prostorni i/ili urbanistički plan.

Ispod zakonskog minimuma 2.1. nadležni organ JLS je pribavio uslove nadležnog zavoda za zaštitu prirode i mišljenje zavoda o ispunjenosti uslova zaštite

² Prilikom analize posmatra se prostorni plan JLS i planovi detaljne regulacije ili urbanistički projekti koji se odnose na područje pod zaštitom ili na projekte koji mogu imati značajan uticaj na zaštitu prirode i prirodne resurse.

prirode za prostorni plan JLS i planove detaljne regulacije/urbanističke projekte (od uticaja na prirodu) ali su uslovi istekli i/ili planovi nisu izrađeni u skladu sa izdatim uslovima; prostorni plan, planovi detaljne regulacije i/ili urbanistički projekti su delimično usklađeni sa planovima područja posebne namene i/ili planom upravljanja zaštićenim područjima.

U skladu sa zakonom 2.1. nadležni organ JLS je pribavio uslove nadležnog zavoda za zaštitu prirode i mišljenje zavoda o ispunjenosti uslova zaštite prirode za prostorni plan JLS, planove detaljne regulacije i urbanističke projekte (od uticaja na prirodu) uslovi su važeći i plan je izrađen u skladu sa izdatim uslovima; prostorni plan, planovi detaljne regulacije i/ili urbanistički projekti su usklađeni sa planovima područja posebne namene i/ili planom upravljanja zaštićenim područjima.

Iznad standarda 2.1. nadležni organ JLS je pribavio uslove nadležnog zavoda za zaštitu prirode i mišljenje zavoda o ispunjenosti uslova zaštite prirode za prostorni plan JLS, planove detaljne regulacije i urbanističke projekte (od uticaja na prirodu) uslovi su važeći i plan je izrađen u skladu sa izdatim uslovima. Planovi su ažurirani u skladu sa novim saznanjima i podacima o stanju prirode i zaštićenih područja; prostorni plan, planovi detaljne regulacije i/ili urbanistički projekti se redovno ažuriraju u skladu sa izmenama planova područja posebne namene i/ili programa upravljanja zaštićenim područjima, kao i sa novim planovima i programima.

Indikator 2.2.

Važeći prostorni plan JLS:

- sadrži podatke o zaštićenim prirodnim dobrima (zaštićena područja, zaštićene divlje vrste i pokretna zaštićena prirodna dokumenta) i evidentiranim prirodnim dobrima (područja, vrste i pokretna prirodna dokumenta od značaja za zaštitu, za koja nije pokrenut ili sproveden postupak zaštite);
- sadrži podatke o ekološki značajnim područjima koji su navedeni u Uredbi o ekološkoj mreži ("Sl. glasnik RS", br. 102/2010.)
- sadrži podatke o (pokretnim i nepokretnim) objektima geonasleđa;
- sadrži mere i aktivnosti planirane zaštite, uređenja, korišćenja i razvoja prirodnih dobara, životne sredine, objekata geonasleđa, zaštite biodiverziteta i geodiverziteta;
- sadrži pravila uređenja i građenja na zaštićenim prirodnim područjima, područjima ekološke mreže i koridorima i područjima sa geonasleđem.
- Prostorni plan JLS je ažuriran (kroz izmene i dopune) sa aktuelnim stanjem zaštićenih područja koja su proglašena nakon stupanja na snagu prostornog plana

Neprihvatljivo 2.2. u prostornom planu JLS izostaju podaci o zaštićenim prirodnim dobrima ili su podaci netačni, nepotpuni ili zastareli; plan ne sadrži pravila uređenja i građenja na zaštićenim prirodnim područjima;

Ispod zakonskog minimuma 2.2. važeći prostorni plan sadrži podatke o zaštićenim prirodnim dobrima, mere i aktivnosti planirane zaštite ali plan nije ažuriran; postoje manji propusti prilikom utvrđivanja podataka o zaštićenim dobrima;

U skladu sa zakonom 2.2. prostorni plan JLS je ažuriran i sadrži podatke o zaštićenim prirodnim dobrima proglašenim nakon usvajanja plana;

Iznad standarda 2.2. prostorni plan je ažuriran, sadrži sve neophodne mere i aktivnosti planirane zaštite, uređenja, korišćenja i razvoja prirodnih dobara, životne sredine, objekata geonasleđa, zaštite biodiverziteta i geodiverziteta; sadrži pravila uređenja i građenja na zaštićenim prirodnim područjima, područjima ekološke mreže i koridorima i područjima sa geonasleđem.

Oblast 3: Transparentnost i učešće javnosti u zaštiti prirode

ZZP utvrđuje obavezu učešća javnosti u toku izrade propisa, odnosno akata o proglašavanju zaštićenih prirodnih dobara, planova upravljanja zaštićenim

područjima i planova korišćenja prirodnih vrednosti.
Indikator 3.1. O izradi programa zaštite prirode i planova upravljanja zaštićenim područjem obavještena je javnost i sprovedena je javna rasprava
Neprihvatljivo 3.1. više od 50% dokumenata (planovi/programi) usvojeno je bez javne rasprave; Ispod zakonskog minimuma 3.1. između 50 – 80% planova/programa je usvojeno uz organizovanu javnu raspravu; U skladu sa zakonom 3.1. o izradi planova/programa redovno je obavještavana javnost i sprovedena je javna rasprava u više od 80% slučajeva; Iznad standarda 3.1. javnost je redovno učestvovala u izradi planova/programa kroz organizovane javne rasprave; postoje objavljeni izveštaji o učešću javnosti ili su izveštaji dostupni na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja.
Oblast 3: Način prikupljanja podataka - Pregled veb sajta JLS - Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja - Intervju/razgovor sa upravljačima zaštićenih područja, nadležnim organom u JLS i udruženjima koja se bave zaštitom prirode
Oblast 4: Finansiranje zaštite prirode U budžetu autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave obezbeđuju se sredstva za zaštitu prirodnih područja koje ona proglašava, za mere i aktivnosti predviđene aktom o zaštiti, za novčane i druge podsticajne mere propisane ovim zakonom, kao i za ostvarivanje prava preče kupovine i naknade vlasnicima i korisnicima prava na nekretninama za ograničenja kojima su podvrgnuti u tim zaštićenim područjima.
Indikator 4.1.
U budžetu JLS za 2018, 2019. i 2020. godinu izdvojena su sredstva za programsku aktivnost 0003 zaštita prirode i sredstva za izradu planiranih studija zaštite i sredstva su potrošena u skladu sa namenom
Neprihvatljivo 4.1. JLS nije planirala ni trosila sredstva iz budzeta za finansiranje programa zastite u zasticenim podrucjima koja je proglasila. Ispod zakonskog minimuma 4.2. JLS je finansirala programe zastite prirode zasticenih podrucja koje je proglasila do iznosa od 50% u odnosu na plan. U skladu sa zakonom 4.3. JLS je finansirala programe zastite zasticenih podrucja koje je proglasila do iznosa od 80% u odnosu na plan. Iznad standarda 4.4. Programi zastite zasticenih podrucja koja je je proglasila JLS u potpunosti se finansiraju sredstvima iz budzeta JLS i sopstevnim sredstvima upravljača (od naknada za koriscenje zasticenog podrucja).
Način prikupljanja podataka Potrošnja sredstava iz budžeta JLS prati se kroz programe upravljanja zasticenim podrucjima i izvestaje o sprovedjenju tih programa.
Pravni okvir za oblast Zaštita prirode Zakon o zaštiti prirode ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010, 91/2010, 14/2016 i 95/2018) Zakon o planiranju i izgradnji ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 81/2009, 64/2010, 24/2011, 121/2012, 42/2013, 50/2013, 98/2013, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 i 9/2020) Zakon o inspekcijskom nadzoru ("Sl. glasnik RS", br. 36/2015, 44/2018 i 95/2018) Zakon o prostornom planu Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 88/10) Uredba o ekološkoj mreži ("Sl. glasnik RS", br. 102/2010.) Uputstvo za izradu programskog budžeta Ministarstva finansija (ažurirano u novembru 2019.)

Uredba o lokacijskim uslovima ("Sl. glasnik RS", br. 35/2015, 114/2015 i 117/2017)
Pravilnik o postopku sprovođenja objedinjene procedure elektronskim putem ("Sl. glasnik RS", br. 68/2019)